

ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565¹

วานิสสา ศรีสมบัติ²

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญ ศึกษาความหมาย ประวัติ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองพยานและการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) เมื่อ วันที่ 2 ตุลาคม 2550 และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2554 เห็นชอบการลงนามและกระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการลงนามในอนุสัญญาต่อองค์การสหประชาชาติแล้ว เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 และเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567 ประเทศไทยได้ยื่นสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีตามข้อ 39 ของอนุสัญญา ซึ่งจะมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในวันที่ 30 หลังจากวันมอบสัตยาบันสาร คือวันที่ 13 มิถุนายน 2567³ ประเทศไทยจึงได้มีอนุวัติการเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าว โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ขึ้น ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เพื่อยกกระดัดและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สมควรกำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปรามและมาตรการเยียวยาผู้เสียหาย ตลอดจนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ และอาจารย์ ดร.พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³สิทธิมนุษยชน, อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

[Online], Available URL: <https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/CED.php>, 2567 (เมษายน, 26).

ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่ไม่อาจกระทำได้อีกในสถานการณ์ใด ๆ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฎีกา เล่ม 139 ตอนที่ 66 ก วันที่ 25 ตุลาคม 2565 ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

การที่จะค้นหาความจริงนั้น มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอาศัยพยานหลักฐานให้เห็นถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในคดี ซึ่งนำไปสู่การตัดสินคดีต่อไป พยานจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพิจารณาคดีต่อผู้กระทำความผิด⁴ อีกทั้งการแจ้งสิทธิผู้ต้องหาเมื่อพิจารณาถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการรับฟังคำพูดที่ได้จากบุคคลหนึ่งซึ่งถูกสอบปากคำในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและความจำเป็นที่จะต้องมีการประกันการที่แสดงถึงหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญในการที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องให้การอันจะมีผลให้ตนเองต้องได้รับโทษในทางอาญา ผู้ต้องหาจึงจำเป็นที่จะต้องทราบถึงสิทธิและสถานะของตนเองที่พึงมีในกระบวนการยุติธรรมและสืบเนื่องจากการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องการให้ความคุ้มครองพยานและแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไว้โดยเฉพาะจึงประสบปัญหากฎหมายไม่มีความครอบคลุม อาจทำให้พยานได้รับความคุ้มครองที่ไม่เพียงพอและผู้ต้องหาไม่รับการแจ้งสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ยังมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการคุ้มครองพยานและการแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายซึ่งยังไม่ครอบคลุมในการนำไปบังคับใช้ตามเจตนารมณ์ที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติให้คุ้มครองพยานซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 มุ่งจะคุ้มครอง จึงต้องนำพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาคุ้มครอง ซึ่งแบ่งเป็นมาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานตามมาตรา 7 และมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามมาตรา 11 โดยทั้งสองมาตรการมีความแตกต่างกัน

มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานตามมาตรา 7 เป็นการให้ความคุ้มครองพยานตามที่เห็นเป็นการสมควร โดยบุคคลที่กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 7 มุ่งจะให้ความคุ้มครองคือ สามเณร ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

ส่วนมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามมาตรา 11 เป็นการให้ความคุ้มครองพยานตามวิธีที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม, เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทาง

⁴เจมส์ ชูติงซ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติการณการ, 2551), หน้า 10.

⁵สรวี ลิ้มปรี้ง, **Miranda V. Arisona** [Online], Available URL: www.library.judiciary.go.th, 2567, (สิงหาคม, 12).

ทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน เป็นต้น โดยบุคคลที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองคือ สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

ดังนั้น บุคคลที่พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ตามมาตรา 7 และ มาตรา 11 มุ่งจะคุ้มครอง จึงเป็นบุคคลเดียวกัน โดยมีข้อควรพิจารณาคือ บุคคลดังกล่าวนี้ไม่ครอบคลุมถึงผู้ร้องทุกข์ ผู้ฟ้องร้อง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ที่ปรึกษาทนายผู้แทนขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง สื่อมวลชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565

ผู้เขียนเห็นว่า การคุ้มครองพยานตามมาตรา 7 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มุ่งจะคุ้มครอง คือ สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคล ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 มุ่งจะคุ้มครอง คือ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ที่ปรึกษาทนายผู้แทนขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง สื่อมวลชน ซึ่งการไม่บัญญัติกฎหมายคุ้มครองบุคคลดังกล่าว ไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมาย บ้านเมือง เพราะแนวคิดกฎหมายบ้านเมืองต้องบัญญัติกฎหมายไว้ให้ชัดเจน มีข้อความตายตัว กฎหมาย บ้านเมืองจะประกอบด้วยกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐที่ บังคับใช้เป็นกฎหมายที่สมบูรณ์ใช้ได้จริง มีความแน่นอนและเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพ ของราษฎรและบุคคล

เมื่อพิจารณากฎหมายต่างประเทศ คือ พระราชบัญญัติการต่อต้านการใช้กำลังบังคับหรือทำให้ บุคคลสูญหายโดยไม่สมัครใจ ค.ศ.2012 (Anti-Enforced or Involuntary Disappearance Act 2012) ของ ประเทศฟิลิปปินส์ มาตรา 24 ให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการค้นหา สืบสวน และฟ้อง ผู้กระทำความผิดฐานบังคับบุคคลให้สูญหาย บุคคลในครอบครัว ผู้ร้องทุกข์ พยาน ที่ปรึกษาทนาย และผู้แทน ขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้หลักประกันเพื่อให้ความ ปลอดภัยและให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งกฎหมายประเทศฟิลิปปินส์ให้ความ คุ้มครองบุคคลครอบคลุมมากกว่ากฎหมายประเทศไทย อีกทั้งได้บัญญัติให้ความคุ้มครองพยานไว้ โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติการต่อต้านการใช้กำลังบังคับหรือทำให้บุคคลสูญหายโดยไม่สมัครใจ ค.ศ. 2012 จึงไม่ต้องนำกฎหมายอื่นมาใช้เพื่อคุ้มครองพยาน

เมื่อพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศ โดยอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุก คนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ประเทศไทยได้มีอนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว จึง ได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ขึ้น ซึ่งในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ข้อ 12 ได้มีการบัญญัติให้รัฐภาคีจะต้องมีมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันและห้ามการกระทำที่เป็นการขัดขวาง

การสอบสวน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้สิทธิพลในการสอบสวนโดยวิธีกดดันกระทำการข่มขู่หรือตอบโต้ผู้ฟ้องร้อง พยาน ญาติของบุคคลหายสาบสูญ หรือที่ปรึกษากฎหมาย หรือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 7 และมาตรา 11 ของประเทศไทย ซึ่งได้นำมาใช้คุ้มครองพยานเนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองพยานไว้โดยเฉพาะ ให้ความคุ้มครองบุคคลที่เป็นสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานเท่านั้น จึงทำให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมไปถึงบุคคลที่อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ บัญญัติให้ความคุ้มครองและมุ่งจะให้ความคุ้มครอง

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 มุ่งประสงค์จะคุ้มครองให้ต้องรับโทษหนักขึ้น จึงต้องนำพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 23 มาใช้บังคับ โดยมุ่งลงโทษบุคคลที่จะกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่จะมาหรือได้มาเป็นพยานรวมทั้งสามี ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ให้ต้องได้รับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง มีประเด็นที่ควรพิจารณาคือ การกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่กฎหมายคุ้มครองพยานบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้คือ บุคคลที่จะมาเป็นพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของพยานนั้น ให้ได้รับโทษหนักขึ้นกว่าโทษในการกระทำความผิดอาญา แต่ไม่รวมถึง ผู้ร้องทุกข์ ผู้ฟ้องร้อง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้แทนขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสื่อมวลชน อีกทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่ได้บัญญัติให้การกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลดังกล่าวเป็นความผิดที่มีโทษและกำหนดโทษอาญาไว้โดยเฉพาะ และไม่มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดให้ต้องรับโทษหนักขึ้นอีกด้วย

ผู้เขียนเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 23 มุ่งลงโทษผู้ที่กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่จะมาหรือได้มาเป็นพยานรวมทั้งสามี ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ให้ต้องได้รับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง ซึ่งบุคคลที่มุ่งจะคุ้มครอง คือ บุคคลที่จะมาหรือได้มาเป็นพยานรวมทั้งสามี ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ยังไม่ครอบคลุมถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้แทนขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสื่อมวลชน ซึ่งการไม่บัญญัติกฎหมายคุ้มครองบุคคลดังกล่าว ไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมือง เพราะแนวคิดกฎหมายบ้านเมืองต้องบัญญัติกฎหมายไว้ให้ชัดเจน มีข้อความตายตัว กฎหมายบ้านเมืองจะประกอบด้วยกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐที่บังคับใช้เป็นกฎหมายที่สมบูรณ์ใช้ได้จริง มีความแน่นอนและเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพ

ของราษฎรและบุคคล⁶ และไม่ปฏิบัติตามทฤษฎีลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เนื่องจากทฤษฎีลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งเป็นการลงโทษเพื่อยับยั้งและป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีก โดยยับยั้งผู้กระทำความผิดมิให้เขากระทำผิดซ้ำ และเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็นจะได้เกรงกลัวโทษและไม่คิดที่จะกระทำผิดขึ้นอีก⁷

เมื่อพิจารณากฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา คือ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ฉบับที่ 5 ปี 2018 ข้อ 17 ได้บัญญัติให้ผู้ที่ทำกรกดขี่หรือการกระทำข่มขู่หรือตอบโต้ที่มุ่งเป้าไปที่ผู้ร้องทุกข์ พยาน ญาติของบุคคลที่หายไป หรือทนายความ หรือบุคคลที่เข้าร่วมในการสอบสวน จะมีความผิดและต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติดังกล่าว⁸ โดยบัญญัติเป็นความผิดที่มีโทษและได้บัญญัติโทษจำคุกและโทษปรับไว้ โดยเฉพาะในกฎหมาย ในขณะที่ของประเทศไทย ไม่ได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 มุ่งจะคุ้มครอง ให้มีความผิดอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว อีกทั้งไม่ได้บัญญัติโทษจำคุกและโทษปรับไว้ โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565

เมื่อพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศ โดยอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ประเทศไทยได้มีอนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ขึ้น ข้อ 12 ได้มีการบัญญัติให้รัฐภาคีจะต้องมีมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันและห้ามการกระทำที่เป็นการขัดขวางการสอบสวน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้อิทธิพลในการสอบสวนโดยวิธีกดดันกระทำการข่มขู่หรือตอบโต้ผู้ฟ้องร้อง พยาน ญาติของบุคคลหายสาบสูญ หรือที่ปรึกษากฎหมาย หรือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน บุคคลที่อนุสัญญาดังกล่าวให้ความคุ้มครองคือผู้ฟ้องร้อง พยาน ญาติของบุคคลหายสาบสูญ หรือที่ปรึกษากฎหมาย หรือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวนด้วย ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 23 ของประเทศไทย ซึ่งได้นำมาใช้เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองพยานไว้ โดยเฉพาะ ให้ความคุ้มครองบุคคลที่จะมาหรือได้มาเป็นพยานรวมทั้งสามี ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดาน

⁶เฉลิมชัย กักเกียรติกุล, **สำนักกฎหมายบ้านเมือง หรือปฏิธานนิยม (Positive law)** [Online], Available URL: <https://chalermchai-nbtc.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>, 2567 (เมษายน, 19).

⁷ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, **ทฤษฎีการลงโทษ** [Online], Available URL: https://www.stou.ac.th/schools/slwt/upload/41716_6.pdf, 2567 (พฤษภาคม, 22).

ของบุคคลนั้นเท่านั้น จึงทำให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคล
สูญหาย พ.ศ.2565 ไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมไปถึงบุคคลที่อนุสัญญาดังกล่าว

อีกทั้ง อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ
ข้อ 7 (ข) ได้บัญญัติให้รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจกำหนด เหตุที่ทำให้โทษหนักขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่ถูกทรมาน
สาบสูญเสียชีวิต หรือการกระทำให้สตรีมีครรภ์ ผู้เยาว์ ผู้พิการ หรือบุคคลที่อ่อนแอเป็นพิเศษอื่น ๆ หาย
สาบสูญโดยถูกบังคับ ทั้งนี้ ไม่มีผลกระทบต่อวิธีพิจารณาความทางอาญาอื่น ๆ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่า
ด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ข้อ 7 (ข) ได้บัญญัติให้รัฐภาคีสามารถ
กำหนดเหตุที่ทำให้รับโทษทางอาญาหนักขึ้นได้ ในขณะที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 มุ่งประสงค์
จะคุ้มครองให้ต้องรับโทษหนักขึ้นไว้โดยเฉพาะ มีเพียงบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานใน
คดีอาญา พ.ศ.2546 มาตรา 23 เท่านั้น ที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลตามมาตรา 23 ต้องรับโทษหนัก
ขึ้น จึงทำให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565
ไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมไปถึงบุคคลที่อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจาก
การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ บัญญัติให้ความคุ้มครองและมุ่งจะให้ความคุ้มครอง

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ตามมาตรา 26 ซึ่งได้บัญญัติไว้เมื่อมีการ
อ้างว่าบุคคลใดถูกกระทำความผิด ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
หรือถูกกระทำให้นุคคลสูญหาย บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้
มีคำสั่งยุติการกระทำเช่นนั้นทันที คือ ผู้เสียหายหรือผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา 24, พนักงานอัยการ,
ผู้อำนวยการสำนักงานการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง หรือนายอำเภอตามมาตรา 22 หรือพนักงาน
ฝ่ายปกครองซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสำนักงานและนิติการ กรมการปกครอง หรือ
นายอำเภอ, พนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ, คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือ
เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ, บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย

โดยนิยามของผู้เสียหายบัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ได้ให้นิยามของผู้เสียหายว่า คือบุคคลซึ่งได้รับความ
เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ จากการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้นุคคลสูญหาย และให้หมายความรวมถึงสามี ภริยา ผู้บุพการี
ผู้สืบสันดาน ผู้ซึ่งอยู่กันฉันสามีภริยาซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรส ผู้อุปการะและผู้อยู่ในอุปการะของ
ผู้ถูกกระทำให้นุคคลสูญหาย

เมื่อพิจารณาการแจ้งสิทธิผู้ต้องหาแล้วพบว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและ
การกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่มีบทบัญญัติให้แจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหาย จึงต้องนำประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติการแจ้งสิทธิในขณะที่จับกุมตัวผู้ถูกจับ มาตรา 84 การแจ้งสิทธิในขณะที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และมาตรา 7/1 ซึ่งเป็นการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับในขณะที่ผู้ถูกจับถูกควบคุมตัวอยู่ที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว มาใช้บังคับ

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสามมาตราดังกล่าว เป็นการแจ้งสิทธิในขณะที่จับกุมตัวผู้ถูกจับ ว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ และถ้าหากผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควร ตามมาตรา 83 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งเป็นการแจ้งสิทธิในขณะที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ว่าผู้ถูกจับมีสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุม ตามมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับในขณะที่ผู้ถูกจับถูกควบคุมตัวอยู่ที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว ว่าผู้ถูกจับมีสิทธิขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุม และมีสิทธิ (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย ตามมาตรา 7/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การแจ้งสิทธิผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสามมาตราดังกล่าว ไม่มีการบัญญัติให้แจ้งสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้มีคำสั่งยุติการกระทำการกระทำความผิด ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกลิขิต พ.ศ.2565 ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน เป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่คิดตัวมาตั้งแต่เกิดไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิตและความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ เพราะทุกคนมีศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ มีสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย การทำร้ายร่างกายหรือทรมานอย่างโหดร้าย ตลอดจนการกระทำใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์จะกระทำมิได้ ดังนั้นการไม่มีบทบัญญัติให้แจ้งสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้มีคำสั่งยุติการกระทำการกระทำความผิด ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ตามมาตรา 26 แห่ง

¹วีระพงษ์ บุญญาภาสและคณะ (ม.ป.ป), การบริหารจัดการระบบงานคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยานกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546, (เอกสารประกอบการสัมมนา), หน้า 10.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 แก่ผู้ถูกจับและผู้เสียหาย ทำให้บุคคลไม่ได้รับการคุ้มครองในการมีชีวิตและความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ รวมทั้งไม่ได้รับความคุ้มครองจากการห้ามกระทำการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม จึงขัดกับแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน อีกทั้งไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมือง เพราะแนวคิดกฎหมายบ้านเมืองต้องบัญญัติกฎหมายไว้ให้ชัดเจน มีข้อความตายตัว กฎหมายบ้านเมืองจะประกอบด้วยกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐที่บังคับใช้เป็นกฎหมายที่สมบูรณ์ใช้ได้จริง มีความแน่นอนและเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของราษฎรและบุคคล¹⁰

เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทย คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่า มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” และในมาตรา 28 วรรคท้ายบัญญัติว่า “การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้” ตามบทบัญญัติดังกล่าวได้รับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้อย่างชัดเจน และการกระทำการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

เมื่อพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศ คือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration 36 of Human Rights) ในข้อบทที่ 3 และข้อบทที่ 5 กับเรื่องการไม่มีบทบัญญัติให้แจ้งสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้มีคำสั่งยุติการกระทำการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 แก่ผู้ถูกจับและผู้เสียหาย พบว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคลและให้ความคุ้มครองบุคคลเกี่ยวกับการกระทำการทรมาน หรือได้รับการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีจะกระทำมิได้ ในขณะที่การแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับและผู้เสียหายทราบถึงสิทธิตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไม่มีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ทำให้บุคคลไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย อีกทั้งทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครองในเรื่องการห้ามกระทำการทรมาน หรือได้รับการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี

จากการศึกษาปัญหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก เดิมมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 บัญญัติว่า “ในกรณีที่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณานำมาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ตามความจำเป็นที่

¹⁰เฉลิมชัย กักเกียรติกุล, เรื่องเดิม.

เห็นสมควร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม” และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ในคดีอาญา พ.ศ.2546 บัญญัติว่า “ในกรณีที่สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้นำมามาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม” ให้แก้ไขเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 เป็น

“ในกรณีที่พยาน รวมทั้งสามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยาน ผู้ร้องทุกข์ ผู้ฟ้องร้อง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ที่ปรึกษาทนายความ ผู้แทนขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสื่อมวลชน ที่อาจไม่ได้รับความปลอดภัย และพยานหรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณานำมาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ตามความจำเป็นที่เห็นสมควร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม” โดยให้บัญญัติเพิ่มเติมมาตราในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ปัญหาประการที่สอง เดิมมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลใดเพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามิ ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นจะมา หรือได้มาเป็นพยาน ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ถึงหนึ่ง” ให้แก้ไขเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 เป็น

“ผู้ใดกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลใดเพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามิ ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นจะมา หรือได้มาเป็นพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยาน ผู้ร้องทุกข์ ผู้ฟ้องร้อง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ที่ปรึกษาทนายความ ผู้แทนขององค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสื่อมวลชน ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ถึงหนึ่ง” โดยให้บัญญัติเพิ่มเติมมาตราในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ปัญหาประการที่สาม เดิมมาตรา 83 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่

บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย”

มาตรา 84 วรรคแรก บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(2) ในกรณีที่ราษฎรเป็นผู้จับ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ เพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้”

มาตรา 84 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็ว และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ ในการนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ”

มาตรา 7/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือยังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้บัญญัติเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

การทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 เป็น

“นอกจากการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เมื่อมีการจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลใด เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องแจ้งสิทธิตามมาตรา 26 แก่ผู้ถูกจับ

หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย” โดยให้บัญญัติเพิ่มเติมมาตราในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
 ทรمانและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมาก
 ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เต็มชัย ชูติวงษ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์นิติกรรมการ, 2551.

เจตนิมัย กักเก็บวัตถุ. ตำนักกฎหมายบ้านเมือง หรือปฎิธานนิยม (Positive law)

[Online]. Available URL : <https://chalemchai-nbtc.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>, 2567. (เมษายน, 19)

ณัฐวัจน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ [Online]. Available URL:

https://www.stou.ac.th/schools/slw/upload/41716_6.pdf, 2567. (สิงหาคม, 12)

วีระพงษ์ บุญโญภาสและคณะ (ม.ป.ป). การบริหารจัดการระบบงานคุ้มครองพยานของ

สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามพระราชบัญญัติ

คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546. (เอกสารประกอบการสัมมนา).

ศรวิต ลิ้มปรั่งยี่. **Miranda V. Arisona** [Online]. Available URL:

www.library.judiciary.go.th, 2567. (สิงหาคม, 12)

สิทธิมนุษยชน. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหาย

สาบสูญโดยถูกบังคับ [Online]. Available URL :

<https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/CED.php>, 2567. (เมษายน, 26)